

Dansk Erhverv forskningspolitik

Resumé

Offentlige forskningsinvesteringer er helt afgørende for dansk erhvervsliv, hvis vi skal være innovative og konkurrencedygtige. Endvidere kræver store globale udfordringer såsom klimaforandringerne forskning og nye løsninger. Dansk Erhverv foreslår, at det gøres langt mere attraktivt at samarbejde mellem universiteter og erhvervsliv.

Det skal ske ved:

- At der reserveres en pulje, der giver universiteterne¹ en præmie på 50 øre, for hver krone universitetet får som NYE eksterne bevillinger fra EU eller private virksomheder og fonde ud over niveauet for 2019.
- For at skabe mere samarbejde med SMV'ere vil der være et tilskud på 1 kr. for hver krone fra en virksomhed med færre end 250 medarbejdere.
- Yderligere skal virksomheder have 130 pct. fradrag for virksomhedernes EGNE udviklings- og forskningsinvesteringer.

Det samlede mål med en ny forskningspolitik er, at offentlige og private forskningsinvesteringer skal udgøre 4 pct. af BNP i 2030 mod 3 pct. i dag.

Baggrund

I 2006 vedtog den daværende regering en globaliseringsstrategi med ikke mindre end 350 initiativer inden for forskning, uddannelse og innovation. Økonomisk blev strategien fuldt til dørs med den såkaldte Globaliseringspulje på godt 43 mia. kr.

Med Globaliseringspuljen blev der sat et politisk mål om, at Danmark fra 2010 skulle bruge 1 pct. af BNP på offentlig forskning, og at erhvervslivet skulle bruge 2 pct. Målet for både offentlig og privat forskning har været stort set overholdt siden. I 2017 udgjorde den samlede forskning 66 mia. kr. heraf 24 mia. kr. til offentlig finansieret forskning.

Hvorfor forskning?

Forskning er afgørende, hvis vi skal finde nye løsninger på store samfundsudfordringer såsom klimakrisen, ressourcemangel og en aldrende befolkning. Den offentlige forskning er på mange måder en isbryder for nye ideer til det private.

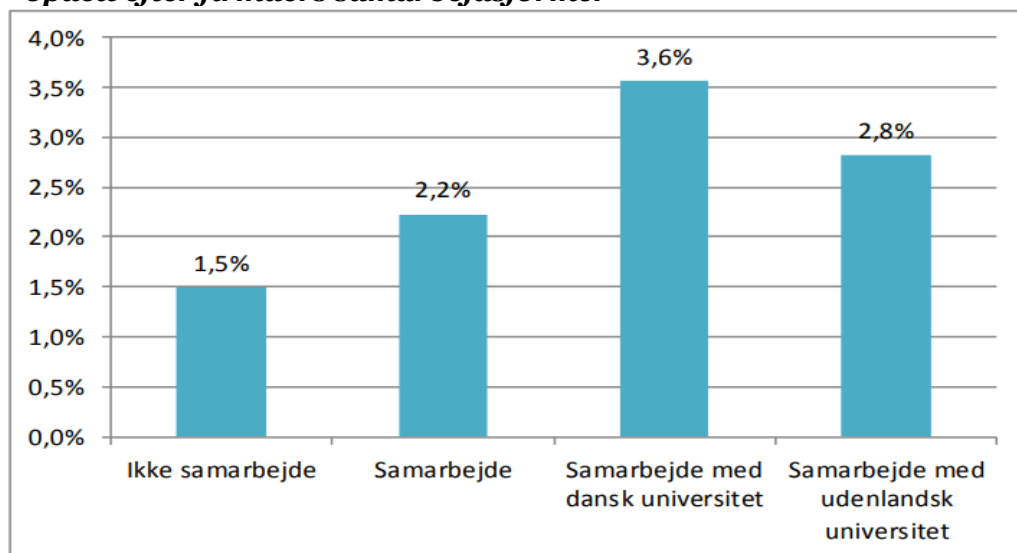
Danmark har et omfattende innovationssystem bestående af GTS-institutter, forskningsfonde mv. Disse spiller naturligvis en central rolle i dansk forsknings- og innovationspolitik. Dette udspil handler dog om at øge omfanget af forskning på universiteterne og i virksomheder samt at sikre mere samarbejde mellem virksomhederne og universiteterne.

¹ Forslaget bør også gælde professionshøjskoler og erhvervsakademier. De har dog forskning i markant mindre omfang.

Der er en række rapporter, der peger på, at afkastet af offentlige investeringer i forskning og udvikling er betydeligt. Udenlandske studier viser, at for hver krone, det offentlige investerer i forskning og udvikling får samfundet værdi for mellem 1,2-1,5 kr. (Kilde: Tænk tanken DEA). Viden er dog grænseoverskridende, så det er ikke nødvendigvis sikkert, at dansk forskning kommer danske virksomheder til gavn – lige som danske virksomheder kan have gavn af international forskning. Fremragende forskning i et land har dog stor tiltrækningskraft på internationale investeringer og gavner landets vækst og innovation.

Dette understøttes af en forskningsrapport fra CBS ² fra 2016. Rapporten undersøger, hvor meget forskellige virksomheder vokser, alt efter om de samarbejder med et dansk universitet eller ej. Figuren nedenfor viser, at den årlige vækst i arbejdsproduktivitet er størst for virksomheder, der samarbejder med et dansk universitet. Den årlige vækst i sådanne virksomheder er 2,1 procentpoint højere end i virksomheder, der slet ikke samarbejder med nogen om forskning.

Årligt vækst i arbejdsproduktivitet, 2008-2013 - opdelt efter firmaers samarbejdsformer

4 types of cooperation: firms without cooperation, firms with any type of cooperation, firms with cooperation with a Danish university, and firms with cooperation with Danish and foreign universities.”

Kilde: Schneider, C., og Sørensen, A. *Contribution of academic research to innovation and growth.* (2016).

Universiteterne er tilbageholdende

I dag er universiteterne tilbageholdende ift. at modtage eksterne bevillinger. Det kan synes paradoksalt, at de ikke uden videre ønsker ekstra bevillinger, men årsagen er, at eksterne bevillinger sjældent dækker de fulde omkostninger til fx laboratorier, sekretærbistand, husleje osv. På Københavns Universitet skal fakulteterne fremover dække såkaldte tværgående fællesomkostninger

med et beløb svarende til 15 procent af omsætningen i deres eksternt finansierede forskningsprojekter.

Når det gælder EU-bevillinger er der en yderligere problemstilling. Da Finansministeriet har besluttet at målsætningen om at bruge 1 pct. af BNP på offentlig forskning skal forstås som et loft, betyder det, at ekstra EU-midler på 1 mio. kr. modregnes med 1 mio. kr. mindre til de statslige forskningsbevillinger. Det er altså ikke det enkelte universitet, der i dette tilfælde bliver straffet, men den samlede finanslovsbevilling. Der er stor prestige i at vinde EU-midler, og de betyder vigtigt internationalt samarbejde, men det er en meget uhensigtsmæssig incitamentsstruktur, hvor forskerne så at sige straffer deres kollegaer i andre forskningsmiljøer ved at vinde midler hjem til Danmark.

Generelt har vi fremragende forskning i Danmark, men vi får i erhvervslivet slet ikke nok ud af forskningen i form af innovation og samarbejde. Danmark har behov for universiteter, der er rettet mod erhvervslivet, og som deltager i internationale forskningsprojekter. Derfor er det stærkt uhensigtsmæssigt, at universiteterne i dag er tilbageholdende ift. at deltage i forskningssamarbejde med private virksomheder.

Nyt mål for forskningen

Flere af vores nabolande har sat nye ambitiøse mål for deres forskningsinvesteringer. Tyskland har en målsætning om at bruge samlet 3,5 pct. af BNP på forskning i 2025, mens Sverige og Finland har opstillet mål om 4 pct. af BNP.

Det er målsætninger for både den offentlige og private forskning, hvor den nuværende danske målsætning er delt op på henholdsvis offentlig og privat forskning. Det giver god mening at koble øgede offentlige forskningsmidler sammen med en forventning om at øge de private investeringer. Det er ikke alt forskning, der direkte gavner væksten – fx er der forskning inden for sprog, kultur og historie som har helt andre og for samfundet vigtige formål. Det væsentlige er dog, at et ønske om nye midler, handler om at skabe et rigere og mere bæredygtigt samfund. Det kræver et samarbejde mellem offentlig og privat forskning.

Dansk Erhverv foreslår, at der laves et samlet nationalt mål for forskningsinvesteringerne så de udgør samlet 4 pct. af BNP.

Investeringspulje

For at sikre et større incitament til øgede investeringer laves der en national pulje, der tildeler 50 øre til universiteterne, hver gang de hjemtager 1 krone i eksterne bevillingerne fra private virksomheder, fonde eller EU's forskningsprogrammer ud over niveauet fra 2019. Der skal således ikke matches op i forhold til det eksisterende niveau, da det ville gøre forslaget meget vanskeligt at gennemføre.

Der har været et meget stort fald i antallet af forskningsaktive virksomheder. I 2009 var der 3.500 forskningsaktive virksomheder. I 2016 var det tal faldet til 2.500 forskningsaktive virksomheder (kilde: Uddannelses- og forskningspolitisk redegørelse 2018). Forskningen er således koncentreret på færre og større virksomheder. Alt i alt står de 50 største forskningsvirksomheder for 70 pct.

af alle private forskningsinvesteringer, hvilket er langt højere end for sammenlignelige lande. Der er således et behov for at få gjort en underskov at mindre virksomheder forskningsaktive.

Det foreslås derfor, at præmieringsordningen skal være på 1 kr. for hver investeret krone fra en virksomhed med færre end 250 medarbejdere.

En sådan investeringspulje vil lade markedet bestemme, hvor der er behov for yderligere offentlig forskning. Det vil endvidere gøre det meget attraktivt for internationale virksomheder at investere yderligere på danske universiteter, da de vil være sikre på, at der er offentlig opbakning til at sikre yderligere investeringer i forskningsmiljøerne.

Med en 4 pct. målsætning ønsker vi at sætte fokus på netop det offentligt private samarbejde om nye løsninger.

For at nå de 4 pct. kræver det både væsentligt flere offentlige midler, men også en helt anden privat investeringslyst. Det kræver reformer, der kan frigive midler til forskningen – som det skete under globaliseringsforhandlingerne, og det kræver bedre rammevilkår for de private investeringer.

Eksisterende samarbejde om forskning

I 2017 blev der investeret ca. 5,5 mia. kr. i eksternt finansierede forskningsprojekter ved danske universiteter. Ca. 550 mio. kr. fra private virksomheder, ca. 2,9 mia. fra private fonde og ca. 2,1 mia. kr. fra udlandet -først og fremmest EU (kilde: Danske Universiteter).

Reglerne bør også gælde for erhvervsakademier og professionshøjskoler, der også har eksterne forskningsprojekter, dog i markant mindre grad. Fx tiltrak professionshøjskolerne samlet 172 mio. kr. i eksterne forskningsmidler i 2018.

Da Dansk Erhvervs forslag handler om de fremadrettede midler, vil 2019 blive brugt som basisår, hvorefter præmieringen på henholdsvis 50 øre pr. ekstern krone generelt og 1 kr. for SMV'er vil tildeles nye midler. Præmieringspuljen gælder således for eksterne midler over de 5,5 mia. kr.

Da det er afgørende, at der er midler til nye og spirende forskningsmiljøer, og at universiteterne har mulighed for at oprette nye og risikobetonede forskningsprojekter, tildeles præmiemidlerne som frie basismidler. På den måde kan universiteterne selv afgøre, hvor midlerne gør mest gavn.

Puljen fordeles bagudrettet, således at deres regnskab for fx 2020 danner grundlag for deres ekstra basismidler for 2021. Der kan evt. indføres et loft over puljen, hvis det skulle vise sig, at investeringerne skulle overstige forventningerne.

130 pct. fradrag

For at fremme virksomhedernes egne forskningsinvesteringer, har en række OECD-lande – herunder en række af vores nabolande - valgt at give et ekstraordinært fradrag for virksomhedernes investeringer i forskning og udvikling.

Danmark halter således voldsomt bagud, og det er ganske enkelt mere attraktivt at investere i en række af vores nabolande. Det medfører, at danske virksomheder får mindre forskning for pengene, end deres udenlandske konkurrenter gør. Det er u hensigtsmæssigt, for danske virksomheder er konstant afhængige af ny innovation. Den tidligere regering fik vedtaget, at fradraget frem mod 2025 vil blive hævet til 110 pct. Det er et skridt i den rigtige retning. Men det vil trods alt kun bringe Danmark op på en 22. plads i OECD – såfremt andre lande ikke rykkere yderligere i de kommende syv år.

I seneste landerapport fremhæver OECD problemstillingen og anbefaler følgende:

*Broaden public support to business R&D through well-designed R&D grants and tax credits for incremental R&D expenses.*³

Dansk Erhverv mener, at der er behov for at gøre det mere attraktivt at investere i viden i Danmark. Derfor bør fradrag på forskning og udvikling (FoU) hæves til 130 pct., så vi kommer mere på niveau med de lande, som vi normalt sammenligner os med såsom Frankrig og Storbritannien. Fradraget omhandler virksomhedernes egen forskning. De får således ikke 130 pct. fradrag for investeringer på universiteterne efterfulgt af en offentlig præmiering.

Omkostninger

Med en målsætning om at de danske FoU udgifter skal udgøre 4 pct. af BNP, vil kræve at de offentlige og private investeringer i FoU øges med 22,5 mia. kr. i forhold til i dag. Hvor 1/3 stadig reserveres til offentlig forskning, hvilket svarer til 7,5 mia. kr.

Hvis ekstrafradraget for investeringer i forskning og udvikling øges fra det aftalte 110 pct. til 130 pct. vil det medføre et mindre provenu på ca. 900 mio. kr. efter tilbageløb og adfærd (kilde: svar fra Finansministeriet 2018). Tiltaget vil samtidig øge strukturelt BNP med 1 mia. kr.

Ved at gøre det mere attraktivt at investere privat midler i FoU, vil det også på sigt kunne gavne den danske statskasse, når projekterne giver grundlag for nye teknologier, produkter og services, som danske virksomheder kan afsætte i Danmark og udlandet.

Desuden gavner FoU-investeringer allerede i dag den danske statskasse. Det sker eksempelvis, når kliniske forsøg erstatter andre behandlinger i den offentlige sektor⁴. Endvidere er midler fra EU-midler, jo nye midler der både gavner forskningen, men som også bidrager i form af skattebetaling mv.

³ Kilde: OECD Economic Surveys DENMARK, Januar 2019

⁴ Værdien af kliniske forsøg i Danmark, Copenhagen Economics, februar 2017